

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.п.н. Павлина Стефанова Стефанова,
научно направление 1.3 Педагогика на обучението по ...
(методика на обучението по немски език)
върху научните трудове за участие в
конкурс за заемане на академичната длъжност *доцент*
по: област на висшето образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ...
(методика на обучението по немски език),
в Нов български университет, Базов факултет, департамент
„Романистика и германистика”,обнародван в ДВ от 21.03.2016 г.
с кандидат главен асистент д-р Елена Славчева Славова

I. Изследователска дейност и резултати.

По конкурса за заемане на академичната длъжност *доцент* д-р Елена Савова е представила следните публикации:

- Монографията „Художествените текстове в обучението по немски език като чужд”, изд. Фараго, София 2015 (395 стр.) и
- 17 научни публикации, които обхващат различни изследователски области.

1. Представената монографията „Художествените текстове в обучението по немски език като чужд”, изд. Фараго, София 2015 е в обем 395 страници. Трудът е посветен на връзката между художествените текстове и обучението по съвременен немски език в България, тъй като до сега у нас липсват опити за систематизиране на значимото за тази област на познание.

Точно и ясно се дефинирани обектът и предметът на изследването. Обект е непрофилираното и нефилологическото обучение по немски език за ученици в гимназиалната степен на средното общообразователно училище и за възрастни (в езикови курсове, висши училища и др.), а предмет са методическите и ориентирани към практиката концепции, насочени към използването на художествени текстове за целите на неспециализираното езиково обучение.

Авторката представя съществуващите до момента методически концепции за работа с художествени текстове в обучението по съвременен немски език. Тази цел е постигната, представянето е многостранно, систематизирано и задълбочено. Постигнатият научен резултат е предпоставка за вземането на обосновани и диференцирани решения на научни, дидактически и частнометодически въпроси, той позволява да се отчитат различните условия на обучение и спецификата на учещите немски език в българската образователна среда.

В труда се представят резултатите от изследването на обществените и образователнополитическите потребности и условия, влияещи върху възникването и развитието на различни методически концепции, техните теоретични и методически основи, заложените в тях учебни цели, принципи, съдържание и методи. Изведени са техните дидактически предимства и ограничения, проследени са възникването, пътят им към българския образователен контекст, тяхната рецепция, приложимост и наличие в българските условия.

Използваните изследователски методи съответстват на характера на проведеното изследване, на поставените цел и задачи.

Трудът е структуриран в шест глави. Съдържанието на всяка глава е представено много стегнато и точно в увода.

В последната шеста глава са представени много изчерпателно изводите от проведеното изследване и са формулирани препоръки за внедряването на художествени текстове в обучението по немски език в български условия. Тези препоръки очертават предмета и задачите на една бъдеща методика за работа с художествени текстове в продължаващото обучение, средното училище, в нефилологическите специалности на висшите училища и др., която отчита потребностите на различни групи учещи в тях.

Резултатите от проведеното изследване са източник на теми и идеи за бъдещи теоретични и/или емпирични изследвания и методически разработки за работа с художествени текстове в обучението не само по немски език, а и по другите съвременни езици, които се изучават в българската образователна среда. Те могат и трябва да намерят приложение в университетската подготовка на бъдещи учители по съвременни езици в България.

Основният научен принос на изследването се състои в полагането на основата за изграждане на гъвкава и отворена за различни концепции научна и приложна област от методиката на обучението по съвременни езици, посветена на работата с художествени текстове.

Авторката на труда е проучила огромна по количество и значимост литература по темата. Библиографията обхваща публикации на Европейската комисия на Европейския съюз и на Света на Европа, теоретична и методическа литература, учебна документация, учебни системи и комплекси (български и немски), учебни пособия и материали за работа с художествени текстове и обучение по литература на хартиен носител, на звукозапис, видеозапис и дигитален носител и художествена литература. Библиографският списък е в обем от 41 страници (от 353 до 395). Проучените публикации са предимно на немски, български и английски език.

Заклучение: Очевидни са безспорните качества на монографичния труд и на неговия автор гл. ас. д-р Елена Савова като учен-изследовател. Монографичният труд ХУДОЖЕСТВЕНИТЕ ТЕКСТОВЕ В ОБУЧЕНИЕТО ПО НЕМСКИ ЕЗИК КАТО ЧУЖД е доказателство за научна зрялост и траен интерес към работата с художествени текстове в обучението по немски език.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации, направени след придобиване на ОНС «доктор».

Представените 17 научни публикации обхващат различни изследователски области. Разглежданите проблеми са в следните три направления:

- Методически и дидактически аспекти на обучението по чужд език: Работа с художествени текстове в обучението по немски език като чужд – теория и практика; Умението за четене на чужд език; Развиване на умения за межкултурно общуване; Други емпирични и теоретични изследвания в чуждоезиковото обучение; Други методически и приложни разработки за обучението по немски език като чужд

- Превод на специализирана терминология, културни реалии и

- Немскоезична и българска литература в съпоставителен план.

Статиите са публикувани в: списание «Чуждоезиково обучение» (5), сборници и годишници на департамент Романистика и германистика (3), тематични сборници

(2) , сборници с доклади от конференции (4) и сборници, посветени на годишнини на колеги от департамент „Романистика и германистика” (3).

Статията „*Über die Notwendigkeit der Vermittlung literaturdidaktischen Wissens im Rahmen der Deutschlehrausbildung in Bulgarien*” е посветена на съвременното състояние на теорията и практиката на дидактиката за работа с художествени текстове на немски език като чужд и съответно в България. Авторката установява трансфер на идеи от един или повече образователни контексти в българския и поставя въпроса за методически осмисленото и компетентно прилагане на тези идеи в български условия. Обосновава се необходимостта от целенасочено развиване на методическата компетентност на настоящите и бъдещите учители по немски език в България и се предлага създаване на курикулум за развиване на тази компетентност в рамките на университетското образование (цели, задачи и учебно съдържание).

Статията „*Zum Stellenwert literarischer Texte im DaF-Unterricht in Geschichte und Gegenwart*” разглежда в диахронен и синхронен план въпросите за мястото, целите и методите за използване на художествени текстове в непрофилираното и нефилологическото обучение по немски език като чужд (в гимназиалната степен на средното общообразователно училище, във висшите училища, в езиковите школи за възрастни и др.). Представят се с свързаните с тези въпроси педагогически, методически, дидактически, литературоведски и литературно-дидактически концепции на основата на диахронен и синхронен анализ на теоретична литература, учебни програми и учебни материали като по този начин се надгражда представеното в предходната статия. Концепциите, развивани и разпространявани от немскоезичните държави, се съпоставят с развитието на българската методика на обучението по немски език. Елена Савова стига до извода, че за ефективното им използване според целите на обучение и групите учещи е необходимо познаването на факторите, които обуславят тяхното възникване и развитие, на теоретичните им основи и дидактическият им потенциал.

В статията „*Дисциплина, посветена на използването на художествена литература на немски език като чужд в обучението - названия, предмет, обект, цел и задачи*“ се прави опит за обосноваване и основаване на „литературна

дидактика за обучението по немски език като чужд“ като самостоятелна изследователска и приложна област, определят се нейните предмет и обект, цели и задачи с оглед развиването на методика за работа с художествена литература в обучението по немски език като чужд в България.

Статията *„Erlebte Textarbeit am Beispiel eines Auszugs aus dem Roman „Berlin Alexanderplatz. Die Geschichte vom Franz Biberkopf“* от Alfred Döblin дава конкретни предложения за работа в обучение по немски език чрез литература и с художествени текстове, осъществени предимно през електронна учебна платформа. Проведеното обучение със студенти на НБУ потвърждава изтъкваната от специалистите дидактическа полза от съчетаването на творчески и аналитични дейности в обучението по литература и чрез литературни текстове.

Статиите *„Развиване на умения за активно учене и критическо четене в контекста на програмата „Развитие на критическото мислене чрез четене и писане“*, *„Задачи за проверка на уменията за четене – ограничения и възможности при използването им“* и *„Ermittlung von Prozessen, Problemen und Strategien des Textverstehens durch Protokolle des paarweisen lauten Denkens“* са посветени на уменията за четене като същевременно са и свързани с обучението по чужд език чрез работа с художествени текстове. Те разглеждат „четенето“ и „уменията за четене“ многоаспектно: като цел и средство за учене, преработване на информация на всякакви видове писмен текст, обръща се внимание и на художествените качества на текста. Уменията за четене се разглеждат по отношение на тяхното експериментално изследване, развиване в обучението, тестиране и оценяване.

В статиите, озаглавени *„Межкултурно общуване, чуждоезиково обучение и многоезичие“* се разглежда влиянието на идеята за обучение по межкултурно общуване върху обучението по чужд (немски) език: видове ситуации на межкултурно общуване; научни дисциплини и поддисциплини, които се занимават с тези ситуации; проблеми на межкултурното общуване; цели и принципи на обучението в межкултурно общуване; основни способи и типове задачи за развиване на межкултурната компетентност в обучението по чужд език. Направените изводи са съобразени с преподаването в български условия.

В статията „Анкетно проучване в Нов български университет на тема „Моята любима езикова задача“ се представят резултатите от изследване на мненията на студенти за обучението по чужд език. Те могат да послужат при организацията и планирането на чуждоезиковото обучение в НБУ.

Статиите „Подкаст в обучението – опитахте ли вече?“ и „Aufgaben rund um das Thema „Deutsches Kino“ im Deutschunterricht“ се представят примерни методически разработки, които могат да бъдат интегрирани в обучението по немски език.

Статията „Probleme beim Transfer kultureller Realien im Bereich des Fremdenverkehrs bzw. Tourismus“ разглежда проблеми при трансфера на културноспецифични реалии и термини, както и опитите за тяхното решаване при общуване в областта на туризма. Резултатите от проведен анализ могат да се използват при нови изследвания, при превода, професионално ориентираното обучение и професионалното общуване в областта на туризма.

Статията „Heinrich Heines Atta Troll und Penco Slavejkovs Mango und der Bär – Versuch eines Vergleichs“ е в областта на немскоезичната и българската литература в съпоставителен план, тя е опит да се изследва въпросът, доколко установени сходства могат да се тълкуват като още едно свидетелство за влиянието на Хайне върху изграждането на образи и идеи в Славейковото творчество.

Прегледът на публикациите е още едно доказателство за трайния интерес Елена Савова към литературата и работата с художествени текстове в обучението по немски език.

3. Цитиране от други автори.

Посочени са 19 отделни позовавания на публикации от автора, от които 6 са самопозовавания. За целта са прегледани 15 източници.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката.

Елена Савова е участвала в разработването на проекта „Разработване на система за оценка на качеството на средното образование“ и в преподавателска мобилност по програма СЕЕПУС. Резултатите от проекта са внедрени в практиката на българското училище. Взела е участия в ръководство на работни групи на

Национални конференции на Дружеството на преподавателите по немски език в България и в други научни форуми у нас и в чужбина и квалификационни форми на обучение.

II. Учебна и изследователска дейност.

1. Аудиторна и извън-аудиторна заетост, работа в електронния обучителен модул, осигуряване на студентски практики и стажове, работа със студенти.

Гл. ас. д-р Елена Савова притежава богат преподавателски опит, тя преподава практически немски език на студенти на различни нива на владение на немски език, води специализирани методически лекционни курсове (бакалавърски и магистърски), които е разработила за студенти в НБУ. Има качени материали в електронния обучителен модул за повече от 20 курса. Тя осигурява студентските практики и стажове на студентите от специалност Германистика, ръководител е на магистърски тези на студенти от МП „Лингводидактика“. Актуализираната оценка от анкетното проучване на студентското мнение с обявени резултатите от пролетния семестър на учебната 2014-2015 г. е отлична (4,80).

Д-р Савова е представила програма за бъдещи научни намерения.

III. Административна дейност.

Като щатен преподавател гл. ас. д-р Елена Савова е била програмен директор на БП «Германистика» няколко последователни години и участва активно в привличането на студенти в програмата.

IV. Лични впечатления.

Познавам Елена Савова още като студентка, а по-късно и като колега преподавател по немски език. Тя е изключително дисциплинирана, отнася се отговорно към преподавателските си задължения, поддържа много добри отношения с колегите и студентите.

V. Препоръки по дейността и постиженията на кандидата.

Пожелавам на д-р Савова да бъде по-самоуверена и по-самостоятелна при вземане на служебни и научни решения и да реализира успешно много амбициозната си програма да бъде научно развитие.

Заклучение

Представените от гл. ас. д-р Елена Славчева Савова публикации както и цялостната ѝ изследователска, учебна и преподавателска дейност отговарят на изискванията за заемане на академичната длъжност доцент. Кандидатката показва сериозен и траен интерес към научноизследователска дейност, притежава умения да проучва, описва и анализира явления и процеси в областта на чуждоезиковото обучение, както и намерения за работа в бъдеще. Тя е опитен преподавател и доказан изследовател.

Препоръчвам на членовете на научното жури да подкрепят предложението за допускане на гл. ас. д-р Елена Славчева Савова до избор от академичен съвет да заеме академичната длъжност доцент в професионално направление 1.3. Методика на обучението по ... (методика на обучението по немски език).

Рецензент:

/проф. д.п.н. Павлина Стефанова/

София, 12.07.2016 г.